

ÉGHAJLAT, TUDOMÁNY, TÖRTÉNETEK

„A tudományról és a tudósokról számos, sokszor nem éppen hízelgő sztereotípiát él a köztudatban. E könyv megváltoztatja korábbi elképzeléseinket, sokszínűbbé, gazdagabbá téve azt a tudományról, annak történetéről, jövőjéről és művelőiről egyaránt” – olvasható Jankó Ferenc *Éghajlat Tudomány Történetek* című könyvének borítóján. Ha egy szóval kellene jellemezni a könyvet, valóban a sokszínűség lenne a legtalálób, mely egyaránt megmutatkozik az interjúalanyokban, személyiségükben, látásmódjukban és az általuk művelt szakterületekben, valamint az érintett éghajlattudományi, klímapolitikai, földrajzi, ökológiai, erdészeti, mezőgazdasági, történelmi, közgazdaságtani és fenntarthatósággal kapcsolatos témákban. Betekintést enged az éghajlat- és hatáskutatás kulisszatitkaiba, sokszínűbbé teszi, szélesíti az olvasó látókörét.

A kötet témájának aktualitására az előszóban Vida Gábor mutat rá. Kritikai értékelést fogalmaz meg a 2015-ös párizsi „klímacsúcs” eredményeiről, megítéléséről a médiában és a társadalomban, valamint a megfogalmazott célok megvalósíthatóságának realitásáról és a szükséges lépések elmaradásának következményeiről. Felhívja a figyelmet az ember szerepére, felelősségére és kihívásaira a felmelegedés már megfigyelt és várható hatásainak, veszélyeinek mérséklésében. Hangsúlyozza a globális együttműködés szükségességét az alkalmazkodásban, és a minden szintre kiterjedő ismeretterjesztés szerepét, mely képes „a közvélemény elaltatása és a pánikkeltés közötti felelősségteljes mértéket megtalálni”.

A téma komplexitásából adódóan a könyv struktúrájának összeállításánál az interdiszciplinaritás a fő vezérelv. A szerző geográfus diplomáját és PhD-fokozatát az Eötvös Loránd Tudományegyetemen szerezte. Az olvasó kíváncsiságát fokozhatja, hogy ebből adódóan más perspektívából, nem éghajlatkutatói háttérrel és szemlélettel közelíti meg a klímaváltozással és hatásaival kapcsolatos kérdéseket. A könyv egyediségét adja, hogy nem csupán a tudományos problémákat helyezi a középpontba, hanem a bemutatott történeteken keresztül megismerhetjük a beszélgetőpartnerek egyéni, szakmai életpályáját, témájához való kötődését és szerepét a tudományos élet alakításában. Az interjúalanyok megválasztásánál a szerző törekedett az eltérő szakterülettel, olykor eltérő véleménnyel rendelkező kutatók megszólaltatására. Az olvasóban azonban önkéntelenül felmerül a kérdés, hogy miért pont ők, mikor rajtuk kívül még vannak hasonló témákban jártas, több évtizedes nemzetközi tapasztalattal rendelkező szakemberek, de ez talán lehetőséget adhat a következő kötet összeállítására.

A három részre osztott kötet első részében Czelnai Rudolf és Probáld Ferenc történeteink keresztül ismerhetjük meg a klímaváltozás egy-egy vetületét. A máso-

dik fejezetben három meteorológus, Bartholy Judit, Szépszó Gabriella és Lakatos Mónika tárják fel a klíma modellezésével, valamint az éghajlati adatbázisokkal kapcsolatos kérdéseket. A harmadik egységben Jolánkai Márton, Mátyás Csaba és Kerekes Sándor szól az ember és a természet kapcsolatáról.

Az egyes interjúk hasonló szerkezettel épülnek fel, az éghajlatváltozás problémája és a kutató közti egyéni kapcsolat mindegyikben kiemelt szerepet kap. A beszélgetőpartnerek beszámolnak a tudományos pályáik gyökereiről, pályaválasztásukról. Átfogó képet adnak az adott szakterület fejlődéséről, aktuális tudományos kérdéseiről, vitáiról, valamint saját helyükről, szerepükről, véleményükről, tudományos eredményeikről. Történeteiken keresztül betekintést nyerhetünk a nemzetközi kutatóintézetek, szervezetek, bizottságok működésébe, munkájába, főbb tudományos és klímapolitikai eredményeibe az elmúlt évtizedekben, melyekben az interjúalanyok is nagy szerepet vállaltak, és tevékenyek ma is. Feltárják az éghajlatváltozás kutatásának kezdeteit Magyarországon, az oktatás, ismeretterjesztés helyzetét, lehetőségeit, feladatait, valamint saját tapasztalataik alapján a magyar szakemberek nehézségeit, kihívásait a kutatói életpálya során. Megismerhetjük a beszélgetőpartnerek további terveit, vízióit, jövőképét, fejlesztési elképzeléseit is.

Minden interjút áthat a megszólított kutatók hivatástudata, kutatómunka iránti elkötelezettsége, szakterületük iránti lelkesedése. Ezért érzékelhető az éghajlati rendszerben és a társadalmi környezetben tapasztalható és jövőben várható változások miatt érzett aggodalmuk és tette sarkallásuk is. Az eddig tudományos cikkekből, szakmai bírálatokból, állásfoglalásokból, konferencia-előadásokról, katedráról ismert szakemberek most közvetlen hangvételben szólalnak meg, mely az interjúkészítő szerző felkészültségének is eredménye.

Az utolsó fejezet adja meg a könyv tudománytörténeti keretét. Ebben a szerző saját posztdoktori kutatási eredményeit összegzi a klímaváltozás, valamint a földhasználat-változás lehetséges éghajlatmódosító hatásai témákban folytatott vitákról és szerepükről a tudományban és társadalomban.

A könyv igazi értéke, hogy interdiszciplináris szemlélettel, mégis a tudományos mélységek kerülésével ad betekintést az éghajlatkutatás múltjába és aktuális kérdéseibe, melyet a kutatók személyes hangvételű háttértörténetei tesznek olvasmányossá. A bőséges hivatkozott szakirodalom lehetőséget ad az érdeklődőknek a szakmai háttér és részletek megismerésére. Ezért a könyv hasznos ismeretekkel szolgálhat a szakterületen és más tudományterületeken jártasok számára egyaránt, valamint minden olvasónak, aki nyitott a téma iránt.

(Jankó Ferenc: Éghajlat Tudomány Történetek. Budapest: Éghajlat Kiadó, 2017, 176 o.)

Gálos Borbála

egyetemi docens, Soproni Egyetem Erdőmérnöki Kar